

Asia: VN/8566/2021

Sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot loppuraportista

Suomen Terveydenhoitajaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua OKM:n lausuntopyyntöön SOTEKO-hankkeen esityksistä.

Terveydenhoitajaliitto kiittää raportin laatijoita laajasta selvityksestä. Olemme tyytyväisiä terveydenhoitajakoulutusrakenteen säilymiseen raportin esittämällä tavalla. Näemme raportissa esitetyn jatkuvan oppimisen tukemisen erityisen tärkeänä alan veto- ja pitovoimatekijänä. Pyydämme kuitenkin kiinnittämään erityistä huomioita siihen, että hoitoalalle ei tulla järjestämään päällekkäistä täydennys- tai erikoistumiskoulutuksia toiseen tutkintokoulutukseen lakisääteisesti kuuluvista sisällöistä.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia sosiaalialan siirtymien sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 1-6)

-

Mitä sosiaalialan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

-

Näkemyksenne koskien ehdotuksia terveystieteiden koulutuksen siirtyminen sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 7-11)

Ehdotuksen mukaan korkeakoulusektorien välisten siirtymien sujuvoittamiseksi yliopistot valitsevat jatkossa soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet suoraan maisteritutkintoon, näin terveydenhoitajan tutkinnon suorittanut henkilö voisi valmistuttuaan hakeutua suoraan esim. terveystieteiden maisteriopintoihin. Maisteriopinnoista valmistuvat sijoittuvat esim. hoitotyön esihenkilötehtäviin. Huolta aiheuttaa se, että hoitoalan esihenkilötehtäviin voi edellä mainittu koulutuspolun kautta päästä kokonaan ilman hoitotyön työkokemusta. Ehdotettu koulutuspolku edellyttää myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen aiempaa tiiviimpää yhteistyötä.

Mitä terveysalan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Raportissa on todettu, suoritettujen koulutusten päällekkäisyyden näkyvän siinä, että terveystieteissä opiskelijoina on myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. YAMK-tutkinnon (ns. ammatillisten maisteriopintojen) painoarvo ja soveltuvuus esim. hoitotyön esihenkilötehtäviin tulisi tunnistaa ja tunnustaa aiempaa selkeämmin. YAMK-tutkinto edellyttää kahden vuoden työkokemuksen ennen koulutukseen hakeutumista, mikä tuo selkeää hyötyä käytännön esihenkilötehtävissä toimimiselle, sillä johtamisosaaminen edellyttää kliinisen työn substanssin hallintaa myös ennalta ehkäisevässä terveydenhoidossa. Kuitenkin YAMK-tutkinnon suoritettuaan osa hakeutuu edelleen yliopisto-opintoihin, vaikka käytännön työelämässä YAMK-tutkinnon tulisi olla maisteriopintoihin rinnastettavissa oleva ylempi korkeakoulututkinto.

Näkemyksenne ehdotuksista kaksoistutkintojen kehittämiseksi (ehdotukset 12-13)

Terveydenhoitajien ammatin ja koulutuksen etuja valvovana järjestönä näemme terveydenhoitaja-tutkintonimikkeen säilymisen, kaikkien terveydenhoitajatutkinnon suorittaneiden sairaanhoitajaksi laillistamisen sekä terveydenhoitajakoulutuksen järjestämisen työryhmän esittämällä tavoilla asianmukaisena. Näkemyksemme mukaisesti ko. koulutuksella pystytään jatkossakin vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin lain edellyttämällä tavalla, vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti. Universaali terveydenhoitajakoulutus on luonut vahvan pohjan maamme ennaltaehkäisevälle terveydenhuollolle, joka on mainittu niin nykyisen hallituksen hallitusohjelmassa kuin vuoden vaihteessa käynnistyneiden hyvinvointialueiden strategisena tavoitteenakin. Hankkeessakin esiin tuotu monialainen ja moniammatillinen yhteistyö on myös aina ollut tärkeä osa terveydenhoitajien osaamista ja käytännön työtä.

Terveydenhoitajan ammatti kuuluu ns. säänneltyihin ammatteihin ja ammatinharjoittamisoikeuden saaminen edellyttää terveydenhoitajatutkinnon suorittamista. Terveydenhoitajan tutkinto edellytetään lain mukaan tietyissä terveydenhuoltoalan tehtävissä (esim. yhdistetty neuvolatyö, kouluterveydenhuolto, työterveyshoitajan tehtävät) toimimiseen. Tutkintoa ei ole mahdollista suorittaa esim. suorittamalla tutkinnon osia, koska oppisisällöt rakentuvat aiemmin opitun pohjalle ja edellyttävät teoriaopintojen opiskelua ennen työharjoittelua sekä opintojen etenemistä ajallisesti tietyssä järjestyksessä. Lähinnä opintokokonaisuuteen sisältyviä yleisopintoja (esim. kieliopinnot, palvelumuotoilu, digitaalisuus) on mahdollista opiskella tutkinnon osina/pieninä opintokokonaisuuksina ja ns. irrallaan kyseisestä tutkintokoulutuksesta.

Mikäli hoitoalan kouluttautuminen nähdään vain suorittamisena tai osaamiskokonaisuuksien keräämisinä, herää huoli ammattilaisten asiantuntijaosaamisen laadusta. Hoitoalan asiantuntijatehtävissä on huomioitava myös ammatti-identiteetin kasvu ja ammattieettinen ajattelu.

Mitä kaksoistutkintoja koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Terveydenhoitajantehtävissä edellytetään myös sairaanhoidollista osaamista ja siksi sairaanhoitajan tutkinto/sairaanhoitajaksi laillistaminen on terveydenhoitajalle välttämätöntä. Lisäksi terveydenhoitajan kaksoistutkinto on EU direktiivein säädelyä vain sairaanhoitajatutkinnon osalta (eli antaa pätevyyden kansainvälisiin tehtäviin), koska täysin vastaavana terveydenhoitajan koulutusta/ammattia ei löydy mistään muualta maailmasta. Kyseessä on siis kansallisiin tarpeisiin perustettu, uniikki, ennaltaehkäisevän työn asiantuntijuus.

Näkemyksenne korkeakoulujen sosiaali- ja terveystieteiden vetovoimaa ja harjoittelua koskevista ehdotuksista (ehdotukset 14-35)

Terveydenhoitajia kouluttavien ammattikorkeakoulujen mukaan terveydenhoitajakoulutus on edelleen vetovoimaista ja koulutuksen läpäisyaste on korkea verrattuna muihin hoitoalan koulutuksiin. Tärkeää on kuitenkin huomioida koulutustarpeen mahdollisimman hyvä ennakointi myös alueellisesti ja käytännössä huolehtia koulutetun terveydenhoitajatyövoiman sijoittumisesta juuri ennaltaehkäisevän terveydenhuollon koulutusta vaativiin tehtäviin.

Terveydenhoitajatutkintoon kuuluu lakisääteinen työharjoittelu, jonka tulee toteutua niillä työsektoreilla, joissa terveydenhoitajat valmistuttuaan tulevat työskentelemään. Tämä asettaa vaatimuksia työharjoittelun toteutukselle eli työn edellyttämiä harjoittelupaikkoja on oltava riittävästi saatavilla. Työharjoittelu toteutuminen optimaalisesti edellyttää oppilaitosten tiivistä työelämäyhteistyötä ja työelämäyhteistyön resursointia koulutusorganisaatioissa. Tähän tulee kiinnittää erityisesti huomiota tilanteessa, joissa koulutusmääriä halutaan alueellisesti lisätä. Näin voidaan varmistaa a) henkilöstön tarve ja b) harjoittelupaikkojen riittävyys niillä lain määrittelemillä työsektoreilla, joissa terveydenhoitajat tulevat työskentelemään.

Kannatettavana pidämme raportin näkemystä, että korkeakoulujen ja työelämän on tuettava yhteistyössä harjoittelusta vastaavien ammattilaisten osaamisen kehittämistä siten, että harjoittelu muodostaa teoreettisten opintojen kanssa yhtenäisen kokonaisuuden. Korkeakoulujen ja työelämän on myös yhdessä varmistettava, että valmistuvilla opiskelijoilla on asiakas- ja potilasturvallisuuden edellyttämä kotimaisten kielten taito suomalaisille työmarkkinoille siirtymiseksi.

Mitä vetovoimaa ja harjoittelua koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Harjoittelun palkallisuus on periaatteessa kannatettava esitys. Harjoittelun tulee kuitenkin toteutua niin, että opiskelija voi aidosti toimia opiskelijan roolissa ja saada tarvitsemaansa laadukasta ohjausta.

TKI-toiminnan vahvempi kytkeytyminen asiantuntijatason työhön lisää myös urapolkumahdollisuuksia ja alan houkuttelevuutta.

Näkemyksenne jatkuvaa oppimista koskevista ehdotuksista (ehdotukset 36-42)

Kannatettavaa on, että palvelujärjestelmän muuttuviin osaamistarpeisiin vastataan kehittämällä maksullista täydennyskoulutusta ja pieniä osaamiskokonaisuuksia sekä TKI-toiminnan malleja.

Yhteiskunnalliset muutokset ja väestön tarpeiden muuttuminen edellyttävät kaikilta terveydenhuollon ammattilaisilta jatkuvaa kouluttautumista ja osaamisen päivittämistä. Täydennyskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen kohdalla on kuitenkin muistettava, että ei lähdetä tarjoamaan eri hoitoalan ammattiryhmille ns. päällekkäisiä jatko-opintomahdollisuuksia (esim. erikoistumisopintoja) työtehtäviin, joihin maassamme on jo tutkintokoulutus, esim. kansansairauksien hoitoon, laaja-alaiseen ennaltaehkäisevään työhön tai ehkäisyneuvontaan liittyvää jatkokoulutusta, jotka ovat jo osa terveydenhoitajan tutkintoon johtavaa koulutusta. Sairaanhoidajat tarvitsevat sen sijaan jatko-opintomahdollisuuksia esim. tehohoitoon, leikkaussaliin, psykiatriseen hoitotyöhön jne.

Sen sijaan terveydenhoitajatutkinnon jälkeen olisi tarvetta erityisille terveydenhoitajille suunnatuille ammattikorkeakoulujen erikoistumisopinnoille, joita tällä hetkellä on varsin vähän vrt. sairaanhoitajatutkinnon suorittaneille suunnatut erikoistumisopinnot. Nykyisin terveydenhoitajatyöhön soveltuvia jatko-opintoja ovat mm. työterveyshoitajan päteväkoulutus 15 op, audionomi- koulutus 60 op ja rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden opinnot 45 op sekä luonnollisesti varsinaiset jatkotutkinnot (YAMK ja yliopistotutkinnot).

Mitä jatkuvaa oppimista koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Täydennyskoulutus osaamisen kehittämisessä ja osaamisen ylläpitämisessä on alan vetovoimankin kannalta välttämätöntä. Suurin haaste tällä hetkellä esim. hyvinvointialueilla on täydennyskoulutukseen varattujen määrärahojen niukkuus.

Täydennyskoulutuksen hankinnassa on hyvä huomioida, että osaamista laajentavaa ja korkeatasoista täydennyskoulutusta tarjoavat myös eri alojen erityisasiantuntijuutta omaavat asiantuntijajärjestöt/kolmannen sektorin toimijat.

Näkemyksenne mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämisestä (ehdotukset 43-50)

-

Mitä mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämistä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Hanketyöryhmä ehdottaa, että mielenterveysalan ammattilaisten koulutusta kehitetään siten, että se tukee hoidon painopisteen siirtämistä peruspalveluihin ja tätä pidämme kannatettavana, koska tällä hetkellä perustason palveluista puuttuvat esim. lasten ja nuorten mielenterveysongelmien hoitoon tarkoitetut palvelut ja asiakkaat joudutaan lähettämään esim. ennaltaehkäisevän kouluterveydenhuollon palveluista suoraan kustannuksiltaan kalleimpaan erikoissairaanhoidon.

Näkemyksenne sote-uudistusten edellyttämiä osaamistarpeita koskevista ehdotuksista (ehdotukset 51-54 ja luku 7)

Kannatettavana pidämme myös ehdotusta, että korkeakoulujen ja työelämän on tehtävä yhdessä valmistumisen jälkeiset moninaiset sosiaali- ja terveysalan urapolut näkyväksi. Markkinoinnissa on tuotava sosiaali- ja terveysalan ammatit esiin monipuolisina ja merkityksellisinä asiantuntija-ammatteina.

Grym Kirsi
Suomen Terveydenhoitajaliitto STHL ry